

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

доц. Козін Е. Г., студентка гр.Ф-81 Сургучева О. С.

Одним з основних заходів забезпечення стабільності розвитку страхового ринку України є формування ефективного державного регулювання з урахуванням міжнародних принципів та стандартів. Одним із напрямів державного регулювання є захист прав споживачів страхових послуг. Базовий закон у сфері страхування – це Закон України «Про страхування», в ст. 35 якого відзначено, що державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів страхувальників. Про відсутність на державному рівні належного захисту прав споживачів страхових послуг було присвячено багато наукових праць вітчизняних та іноземних економістів, а також круглих столів, конференцій, дискусій. Вони знайшли відображення у працях Базилевича В. Д., Базилевич К. С., Бугаєвої С.Ю., Временко Л. В., Фурмана В. М., Шумелди Я. П.

Нажаль, діюче нині законодавство, зокрема Закон України «Про захист прав споживачів», не визначає конкретних методів та шляхів практичної реалізації захисту прав споживачів страхових послуг. А спеціальні нормативно-правові акти у сфері страхування містять відокремлені норми з конкретних питань страхової діяльності, не об'єднані єдиним принципом всебічного, комплексного захисту прав страхувальників.

Як наслідок, практика сьогодення свідчить про наявність значних проблем щодо захисту прав страхувальників, наслідком яких є катастрофічно низький рівень довіри населення до страховиків. Розв'язанню проблеми кризи довіри може допомогти комплексний підхід, шляхом аналізу трьох взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих змістовних частин (соціально-економічної, психологічної та інформаційно-правової), який можна використовувати як методологічну основу визначення шляхів організації ефективної системи захисту прав страхувальників.

Науковці вже давно акцентують увагу на таких проблемах законодавчого регулювання страхового ринку: як відсутність законодавчо чітко закріпленої процедури взаємодії ринку страхових послуг із державними органами виконавчої влади у процесі прийняття рішення стосовно регулювання страхової діяльності; необхідність забезпечення чітких та однозначних норм закону щодо інформаційної взаємодії страхових організацій та державних органів на етапі врегулювання страхових випадків.

Удосконалення страхового законодавства, у тому числі тих його аспектів, що стосуються захисту прав учасників страхового ринку від порушень їх прав та інтересів, – тривалий і безперервний процес. Було затверджено декілька програм розвитку страхового ринку, але відчутних покращень не відбулося.

Для розв'язання проблем Урядом було запропоновано Концепцію захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг в Україні (далі – Концепція) та розроблено План заходів щодо її реалізації. Дана Концепція визначає основні проблеми у сфері захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг, мету, принципи, завдання Концепції, а також встановлює етапи реалізації заходів щодо вирішення цих проблем. Запропоновані у Концепції шляхи і способи захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг є досить загальними і за кожним пунктом потребують відповідної деталізації і розробки спеціального механізму реалізації. Зокрема, такими «всеосяжними» способами є: активізація процесів адаптації національного законодавства з питань захисту прав споживачів до законодавства Європейського Союзу; координація роботи органів, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, та інших центральних органів виконавчої влади щодо захисту прав споживачів; створення сучасної інфраструктури захисту прав споживачів з урахуванням практики країн Європейського Союзу (створення асоціацій захисту прав споживачів, запровадження інституту омбудсмена, іншого механізму досудового розгляду скарг та розв'язання спорів), та ін. Ціла низка способів спрямована на інформаційне забезпечення споживачів: запровадження освітніх програм для споживачів; активізацію діяльності органів, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, щодо інформування громадськості; забезпечення інформування населення через засоби масової інформації та ін. Однак, очікувати на результати, зазначені у Концепції, лише за реалізації цих способів не представляється можливим – такі орієнтири не можуть стати досяжними лише завдяки наголошенню на інформаційно-правовому аспекті, поверхневому торканні соціально-психологічних аспектів і повного залишення без уваги економічної складової довіри.

Концептуальні засади державної страхової політики в Україні поки що не сформовані остаточно і потребують доопрацювання. Враховуючи різноспрямованість категорії довіри, представляється, що державний вплив на неї, в тому числі, і через захист прав споживачів страхових послуг, потребує комплексного підходу і має проводитися з урахуванням її трьохаспектного характеру. Без цього в повному обсязі не можуть бути досягнуті ті очікувані результати, що зазначені у програмних документах уряду.